

NY MUSIK

i samarbete med
Borås konstmuseum

Claude Loyola Allgén

Quartetto No. IV (1953)

uruppförs av

IORE-kvartetten

Joar Skorpen, Teo William-Olsson – violin

Fredrik Meuller – viola

Staffan Cederblom – cello

Onsdag den 19 april 2006, kl. 19.00

Museet, kulturhuset, Borås

Entré 50:- Medl. fri entré

Claude Loyola Allgén föddes den 16 april 1920 i Calcutta, där fadern arbetade för ett svenskt företag, men växte upp i Djursholm. Hans möte med musan i unga tonår förefaller att ha varit omvälvande, och från de första kompositionsförsöken i 14-årsåldern formligen vällde musiken ur honom. Han studerade viola och kontrapunkt vid Musikhögskolan i Stockholm och var även medlem av Måndagsgruppen, men som tonsättare var han autodidakt. 1950 konverterade han till katolicismen och bytte sitt dopnamn Klas-Thure mot Claude Johannes Maria med det senare tillägget Loyola. Han studerade teologi i Holland och framför allt i Innsbruck (1953–55 och 57–61), men blev aldrig prästvigd – vilket förorsakade en livslång sorg. Allgén levde under sina sista år i delvis självvalt armod. Förutom sitt hus i Täby, som han ärvt av modern, ägde han även en mindre aktiepost, men ingenting av detta betraktade han som sitt eget; det tillhörde det barnhem som efter hans död skulle inrättas i hans hus. Därav blev intet. Natten till den 18 september 1990 innebrändes Allgén i sitt hem, och med honom mängder av originalmanuskript.

En stråkkvartett är en stråkkvartett är en stråkkvartett. Nej, alldeles så enkelt är det kanske inte i fallet Claude Loyola Allgén. Han har efterlämnat sju ”officiella” kvartetter: No. II, III, IV, V, VI, II, VII. Redan där krånglar det till sig. Det finns alltså två stycken No. II. Därtill finns det åtminstone två stycken icke offentliggjorda nr. 1. Det finns också två stycken nr. 3/No. III, varav den förras sjätte sats senare omarbetades till *Quartetto No. V*. Så där håller det på. Alla är de av ansevärd längd.

Allgén's omarbetningar innebar undantagslöst utvidgning på alla ledder. Verken växte inte bara på längden, de blev tätare och mer komplicerade, såväl rytmiskt som melodiskt/harmoniskt. Men såvitt bekant har de alla behållit sin ursprungliga datering. Härav kan vi alltså dra slutsatsen att dateringarna inte är alldeles att lita på, och följaktligen är inte heller kronologin entydig. Att döma såväl av pikturen som musikens karaktär är exempelvis *Quartetto No. III* tillkommen efter No. IV, men det kan lika väl handla om en bearbetning av en tidigare förlaga.

När vi talar om Allgén's *Quartetto No. IV* får vi till att börja med specificera vilken version som avses. Genom lyckliga omständigheter existerar nämligen tre kompletta versioner av detta verk. Originalen är daterat Holmia (d.v.s. Stockholm) 8-7-53. Det omfattar 28 sidor, 427 takter, med en speltid av c:a 13:30. (Speltiden utgår från tonsättarens tempoangivelser och är följaktligen i underkant.) Denna version hör till det material som kunde räddas ur Allgén's hus efter branden. Musiken är i en sats, med ett tämligen oavbrutet fyrstämmigt flöde, lite barock i karaktären, kanske.

Den första revisionen var klar senast på våren 1956. Det kan utläsas av en dedikation på det exemplar som finns på Statens musikbibliotek: ”Till Dr Dir. Albin Johansson i djupaste tacksamhet från tonsättaren Claude Loy. Allgén, Stockholm, 17-4 1956”. Att döma av ett brev till österrikiska radion, daterat ”Innsbruck Jänner 1955” och funnet tillsammans med originalversionen, har alltså den första revisionen gjorts någon gång 1955–56. Kvartetten har nu vuxit till 67 sidor och en angiven speltid av 31 minuter. Musiken är fortfarande i en sats, men med lite fler capriciösa snedsteg och några kortare solokadenser. Det är denna version som här får sitt uruppförande.

Den sista versionen, som finns hos Svensk Musik, har vuxit till 84 sidor. Den är till stora delar lik föregångaren. Förutom relativt sparsamt utvecklade rytmik och ornamentik, samt ett tillägg av sammanlagt 47,5 takter, består det nya i denna revision av fyra stora solokadenser, en för varje instrument. Enligt en notering i tonsättarens eget exemplar gjordes dessa ingrepp så sent som 1977, alltså nästan ett kvartssekel efter verkets tillkomst.

Här har egentligen ingenting sagts om hur musiken låter. Den är naturligtvis otrolig, vad trodde ni?